

Delavec izhaja vsak drug petek: datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 32.—, za pol leta K 16.—, za četrt leta K 8.— Posamezna številka 80 v. naročnina v inozemstvu sorazmerno več. Pošiljatelj na uredu in v upravnishvu. Ljubljana, Šelmburgova ulica šte. 6. II. nadstr. Telefon št. 225.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inzerati se zaračunavajo, milimeter vrstica in sicer pri enkratni objavi po eno Krono, pri trikratni po 95 vinarja, pri šestkratni po 90 vin., pri celoletnih objavah po 85 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane mmvrstica K 1.— Reklam. so poštne proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Zakaj pada naša valuta?

(Mnenje odličnega industričarja in finančnika o naši valuti.)

»Naprej« je objavil naslednji lepi članek o valuti:

Povodom ljubljanskega velesemnja sem imel priliko govoriti z odličnim hrvaškim industričarjem, finančnim strokovnjakom, ki pa ni ničar niti vojni dobičkar, o naši valuti in o naši finančni politiki. Možno je izreči o naši finančni politiki naravnost uničujočo sodbo: želi pa zaenkrat ostati neimenovan. Saj je bela vrana, ki ne trobi v demokratski rog.

Vzroki padanju naše valute so različni. Deloma so svetovnega značaja, in se zato odtegujejo našemu neposrednemu vplivanju. Tudi italijanska lira, čehoslovaška krona, nemška marka itd. so nazadovale. Lira je n. pr. notirala začetkom julija 1921 — 30 cent., danes notira 24,50. Češka krona je notirala 8 cent., danes notira 7. To padanje povzroča svetovni položaj (forsirano nakupovanje dolarjev in »zdravih« valut od strani nemške vlade in Šinnesa, nejasnost političnega položaja v srednji Evropi: Madžarska itd.); ali to nazadovanje je relativno majhno, znaša le 12—15%; naša krona pa je nazadovala za celih 40%!

Jaz sem mnenja, da je sprejetje ustave na naš kredit ugodno vplivalo. Jako neugodno pa vpliva na naš kredit dejstvo, da se komaj sprejeta ustava krši in ne izvršuje. Mučen vtis je napravilo že to, da je ministrski svet sam sebi potom naredbe dovolil kar 7 proračunskih dvanaestih brez parlamentarne odobritve, dasi je proračun prva pravica parlamenta. Še mučnejši vtis je napravilo v inozemstvu diletantsko poročanje o našem proračunu za leto 1922. Glasom dopisnega urada je bilo prvotno določenih izdatkov 9 milijard, dohodkov pa 4 in pol milijarde. Finančni minister je proračun vrnil in izdatki so bili znižani — samo na besedo ministra! — za celih 2000 milijonov ali za 2 milijardi; znižali se pa bodo baje — istotako samo na ministrski poziv — še za 2 milijardi. Resnemu trgovcu se zdi ministrski svet, ki izdaja take komunikacije kakor otroci. Ali imamo res za 9 milijard potrebščin, potem se dajo predvidni izdatki kvečjemu skrajšati na — recimo 8 milijard, ne pa na 5 milijard; ali pa nimamo potrebščin za več nego 4 ali 5 milijard, in potem ni razumljivo, zakaj se je prvotni proračun lahko sestavil z 9 milijardami izdatkov. Eno ali drugo. Če je prvo, potem nastane sum, da ima finančni minister tajno posojilo pri narodni banki, s katerim bo kril »prištedene« milijarde. Če je drugo, potem sodijo zaradi nezmožnosti vsi knjigovodje v finančnem ministrstvu s fi-

nančnim ministrom vred na — zatožno klop.

Inozemstvo to vidi — in izvaja posledice. Največje zlo, rak-rana, pa so izvozniki in valutni špekulanti.

Kakor hitro je žetev v Vojvodini končana, pokupijo vse žito madžarsko-židovski špekulanti in vojvodinske banke za »blagovne zaloge«. Sedaj se prične pritiskanje na valuto, na katero pritiskajo istočasno tudi domači in tuji (inozemski) valutni špekulanti. Za izvoznikarje je namreč nizko stanje naše valute **eksportno premija**. Najlepše pa še le pride. Ko je valuta že dovolj nizko podla, začno vpiti isti izvoznikarji, da je treba valuto dvigniti s tem, da se pospeši izvoz in v ta namen se morajo izvozne carine ukiniti ali pa vsaj znižati. Ministrski svet seveda takoj sklene znižanje izvoznih carin, in tako dobe izvoznikarji za svoj patriotizem **drugo eksportno premijo**; namesto da bi vlada odredila, da naj izvozne carine v isti meri rastejo, kakor se naša valuta znižuje — to bi bilo pravo sredstvo za saniranje naše valute. Pokojni Stojanovič je pazno motril te zakulisne manevre in jim skušal priti do živega, dasi mu je lastna stranka metala polena pod noge. Škoda, da je umrl.

Menda se pripravljajo neke odredbe proti valutni špekulaciji. Prav. Ampak to je še le polovično delo, dokler se ne stopi na prste tudi »patriotičnim« izvoznikarjem.

Edino pravilno bi bilo nadalje **da se zahteva za ves naš izvoz plačilo v naši valuti**, in bi morala imeti vlada razen tega kontrolo nad tem, da ti fakturni zneski tudi v resnici pridejo v našo deželo. **Iz zanesljivega vira namreč vem, da imajo mnogi naši izvoznikarji tekoče račune v inozemstvu, zlasti v Trstu in Milanu, pa tudi v Šviciji. Tako se blago izvozi, denar pa ostane tudi v tujini. Tak izvoz je direkten rop na našem narodnem premoženju. Hic Rhodus, hic salta! In potem se naj naša valuta dvigne? O, naivnost nad naivnostjo, da ne rečemo — lumparija!**

Izvoz naše valute naj bi se popolnoma zabranil, izvzemši male svote, ki jih rabijo naši podaniki, ki živijo v inozemstvu (n. pr. dijaki), za preživljanje. Tako bi se prisilili tuji importirerji, da kupujejo našo valuto na našem trgu; s tem bi se dvignilo povpraševanje po naši valuti; in kurs naše valute bi rasel.

Sicer pa ni tolike važnosti, da se naša valuta dviga, kakor pa to, da se njen kurs **stabilizira**. To so spoznali že davno Čehi. Vsak padec valute pomeni rastočo draginjo, dočim naraščanje kursa ne pomeni ravno znižanja draginje, vsaj vedno ne.

Maksimalne cene se daio prisilno uvesti le pri živilih, do gotove meje; pri

drugih predmetih, zlasti pri importiranih, pa je njihovo uveljavljanje nemogoče. To dokazujejo razmere med vojno, ko smo imeli vse polno kart in maksimalnih cen, pa vsak dan manj blaga...

Zato naj vlada raiši posveti svojo pozornost izvozu in izvoznikarjem. Mešetariji, ki niso naši podaniki, n. pr. ki prekupujejo našo živino, z žvenketajočimi lirami v žepu, pa bi sploh ne smeli dobiti vagonov od železniške uprave. Čehi zahtevajo od vsakega izvoznikarja, da se izkaže, da je podpisal toliko in toliko investicijskega posojila, če hoče vagon. Pri nas pa dobiva vagon, kedar hoče in kolikor hoče, signor Polacco v Trstu...

Tako moj zagrebški znanec. Tem izvajanjem ni kaj pripomniti.

Čemu tudi govoriti? Dvomimo, da ne bi vsega tega prav dobro vedeli tudi gospodje ministri — ampak teorija in praksa sta dveje, in kje bi ostala »zara-da«, če bi se teorija prenesla v prakso?

Old Schatterhand.

Kaj sedaj?

Življenske razmere našega delavstva postajajo vsak dan bolj neznosne. Cene rastejo dnevno, posebno cene najpotrebnejšega živeža. V enem samem mesecu se je življenje podražilo za več ko 20 odstotkov.

V marsikateri delavski glavi se poraja obupno vprašanje: kaj bo? Kje je pomoč?

Če hočemo na ta vprašanja kolikor toliko točnega odgovora, moramo predvsem poiskati vzroke, ki so nas privedli v današnji položaj. V državi je živeža v izobilju in nagromadenega dovolj bogastva, pomanjkanje torej ni vzrok neznosnemu položaju. Meščani nam na ta vprašanja odgovarjajo, da je vzrok draginji slaba valuta. To je sicer resnica, vendar to ni edini vzrok. Pa tudi, če bi bil, kdo pa je kriv, da veljava našega denarja tako silno pada? Država ima več izdatkov ko dohodkov, zato mora tiskati vedno več novega denarja, ki izgublja radi tega na svoji veljavi. Če hočemo torej v tujini kupiti kako stvar, si preskrbimo najprej denar dotične države, čim manjšo veljavo ima torej naš denar, tem več moramo izdati za to, kar kupimo.

Kdor hoče torej doseči, da se cena našemu denarju dvigne, mora skrbeti za to, da se ne tiska več nov denar, oziroma da se še stari spravi kolikor mogoče iz prometa. To se da doseči na ta način, da se zagotovi državi več dohodkov in pa, da se kar največ zmanjšajo državni izdatki. Uvedejo naj se davki na vojne dobičke in izvede naj se delna oddaja imetia bogatinov. Tudi državni izdatki bi se dali precej zmanjšati, če bi državljani

militarizmu in sličnim sesalcem stopili nekoliko na nenasitni trebuh. Če bi tako delali, bi bilo za potrebne stvari kmalu dosti denarja in kar je glavno, bil bi to dober denar. S tem denarijem bi se lahko potem dvignil železniški promet, razširila industrija itd. Velike vsote denarja, ki romajo sedaj v tujino, bi na ta način ostale doma, in bi denar zopet pridobil na veljavi, ker bi ga na inozemskem trgu primanjkovalo. Poleg tega bi pa cvetela industrija in promet, dela in dela bi bilo dovolj za vse. Seveda ta slika ni popolna, ker bi s takimi reformami v gospodarstvu šlo roko v roki še marsikaj drugega dobrega.

Kdo pa naj ta načrt izvede?

Davek na vojne dobičke, oddaja imetja, znižanje militarizma itd., to so stvari, ki bi jih bilo treba predvsem izvesti. Ali jih bodo izvedli demokratje in radikalci? Ali celo samostojneži, narodni socialisti ali klerikalci?

Ni upanja! Ti delavec, delavka, veš, da ni upanja, kajti sami sebe ne bodo tolkli po zobeh.

Kdo pa bo izvršil to nujno izpremembo? Edini, ki to vprašanje lahko reši, je enotno in močno organizirano delavstvo!

Jeli delavstvo enotno? — Ne!

Jeli močno organizirano? — Tudi ne!

Torej kaj storiti? Moramo se enotno in močno organizirati! Druge pomoči ni in je tudi ne bo.

Ljudsko vseučilišče v Celju.

»Klubu naprednih slovenskih akademikov v Celju« se je že drugič in v še obilnejši meri kot pri celjskem zdravstvenem tednu posrečilo, vsaj v kulturnem delu združiti vse, drugače si nasprotujoče faktorje — bodisi v delu za predavanja, bodisi v delu agitacije. Vsak dela v svojem delokrogu — vsi pa streme za enim ciljem: doseči čim najboljši uspeh.

Predavanja bi morala imeti namen, seznanjati posebej občinstvo z današnjim stanjem človeške znanosti, zbuditi zanimanje za to ali ono stroko, povečati intenzivnost misli in dela. Vendar pa je letos, za začetek, potreba, da se občinstvo, ki bo več ali manj stalno isto — po da nekakšna podlaga, da bo drugo leto ustanova res odgovarjala svojim pravi namenu. To naj bi mogoče gg. predavatelji vzeli malo v poštev pri sestavljanju svojih predavanj. Vse predavatelje pa se opozarja, da bi bilo dobro, da se poslužujejo modernih metod, ki zahtevajo pozornost in ki napravi predavanja vabljiva in zanimiva. V ta namen bi bili krasni naučni izleti in ekskurzije, ki bi gotovo teoretična predavanja spopolnile. Posebno velja to za teme iz tehnike in naravoslovja. Potrebne so tudi razrazličnejše slike, karte, statistike itd.

Program je sestavljen sledeče:

19. septembra. »Francoska revolucija. Predava vladni svetnik gosp. Em. Lilek.

»Tovnem prostoru« (iz astronomije). Prednih iz zdravilstva (II. del). Predava g. d. nadučitelj Bizjak.

3. oktobra. »O ilirskem pokretu«. Predava g. prof. Rajh.

10. oktobra. »O aktualnih vprašanjih iz zdravilstva (I. del).« Predava gosp. dr. Schwab.

17. oktobra. »Tema iz kemije« (naslov bo pravočasno naznanjen). Predava g. ravnatelj Serajnik.

24. oktobra. »Zgodovina novinarstva«. Predava g. urednik V. Spindler.

31. oktobra. »Telesna vzgoja mladine«. Predava g. dr. Dereani.

7. novembra. »Vodne sile z ozirom na zmanjšanje premoga«. Predava vladni svetnik g. Baebler.

14. novembra. »O solnčnih urah«. Predava g. prof. Kožuh.

21. novembra. Rezervirano.

28. novembra. »Nastanek Jugoslovenske glasbe«. Predava g. učitelj Ciril Pregelj.

7. decembra. »O socializmu«. Predava odvetniški kandidat g. Rudolf Dobovišek. (To predavanje izjemoma ni v ponedeljek).

12. decembra. »Tema iz pedagogike« (naslov bo pravočasno naznanjen). Predava g. nadučitelj Bizjak.

19. decembra. »O prehrani«. Predava g. dr. Rajšp.

27. decembra. »Pregled zgodovine tehnike«. Predava stud. tech. tov. Erhartič. (To predavanje izjemoma ni v ponedeljek).

2. januarja. »O bacilih in bakterijah«. Predava g. dr. Rak. (Eventualni drugi del se bo predaval v četrtek 5. jan.).

9. januarja. »Prvi početki slovenske politične zgodovine«. Predava g. upravitelj Iv. Prekoršek.

16. januarja. »O aktualnih vprašanjih iz zdravilstva (II. del)«. Predava g. dr. Schwab.

23. januarja. »O Danteju — ob njegovi 600-letnici«. Predava g. profesor Krajnc.

30. januarja. »Tema iz narodnega gospodarstva«. (Naslov se še objavi). Predava g. ravnatelj Lešničar.

6. februarja. Rezervirano.

13. februarja. »Iz jugoslovenske geografije«. Predava vladni svetnik gosp. Em. Lilek.

20. februarja. »Tema iz narodnega gospodarstva«. (Naslov in predavatelj se še objavita).

27. februarja in 6. marca. Naslov in predavatelj se še objavita.

13. marca. »O Cankarju«. Predava g. učitelj Roš.

20. marca. »Tema iz narodnega gospodarstva«. (Naslov se še objavi). Predava g. dr. Božič.

27. marca. Tema in predavatelj se še objavita.

3. aprila. »O komunalnem zdravstvu«. Predava g. dr. Dereani.

Predavanja za 10., 17. in 24. aprila in predavatelji se še objavijo.

1. maja. »Propaganda dela«. (Marx in Engels: 8 ur dela telesno, 8 ur dela duševno, 8 ur počivaj!). Ime predavatelja se še objavi.

7. maja. »O zgodovini kluba naprednih slovenskih akademikov v Celju — posebej z ozirom na klubovo kulturno delovanje«. Predava jurist tov. Roš.

Na željo delavskih strokovnih organizacij v Celju se bodo predavanja najbrž vršila tudi še celi maj in junij. Julij se bo pa posvetil propagandi za smisel narave, t. j. teoretičnim predavanjem bi sledili nedeljski izleti. Ker je slednje namenjeno v prvi vrsti delavcem, bi bilo želeli, da se zainteresira za stvar podružnica »Slov. planinskega društva« v Celju in da centrala v Ljubljani — da poš-

ljejo predavatelje ter da načrt in organizacijo te propagande čimprej pošljejo vodstvu ljudskega vseučilišča v vpogled.

Gospoda, ki se strokovno bavi s kakšnim predmetom, se prosijo, v slučaju, da se je prezrlo naprositi jih (posebno gg. profesorji in učitelji!), da se javijo za kakšno predavanje. Prosi se za naslov teme, ime predavatelja in da približno čas — in to čimprej, da se more definitivno sestaviti letošnji program. Predavatelji se prosijo, da se čim najtočneje drže programa ter da samo v najnujnejših slučajih odpovedo — ali pravočasno (najmanj 10 dni prej!) — svoja predavanja ev. zamenjajo. Originalna in izborna uspeša predavanja se bodo po možnosti v obliki brošur tiskala — na kar gg. predavatelje posebej opozarjamo. Prosi se nadalje gg. predavatelji, da po možnosti oskrbe za svoja predavanja potrebne slike, table in aparate — čim dobi klub dovoljno podpor, kupi skioptikon in ga postavi v službo ljudskega vseučilišča. Občinstvo, podpri »Klub naprednih slovenskih akademikov v Celju« z denarnimi prispevki in knjigami v njegovem kulturnem delu! Naj rodi njegova letošnja 15-letnica obilen sad! — Gg. predavatelji naj do konca tega meseca, dokler so akademiki še tu, javijo ev. svoje potrebe za predavanja — ali direktno klubu, — ali pa preko vodstva ljudskega vseučilišča — da jim po možnosti prekrbi potrebne aparate, table itd. v kolikor bi gg. predavateljem samim to ne bilo mogoče.

V posnemanje se priporoča organizacija propagande delavskih strokovnih organizacij za ljudsko vseučilišče v Celju; po tvornicah kroži poziv delavskega tajništva na stalni obisk predavanj; vsak izmed delavcev, ki se zanima za ta predavanja, se s svojim podpisom zaveže, da bo stalno obiskoval predavanja. O uspehu se poročamo. Kakšen sistem propagande imajo ostali — ne vemo. Zelo pa pogrešamo udeležbo sokolstva in njegovega kulturnega odseka. Upamo, da bo brez njegove oficijelne udeležbe na informativnem sestanku, vseeno s svojo propagando v sokolskih vrstah pomnožil obisk predavanj ljudskega vseučilišča po svojih članih.

Pozivajo se vse udeležene organizacije, da vodijo statistiko o posecanju predavanj po svojih članih.

Ker je precešen del našega trgovanja ostal brez globlje splošne izobrazbe, vsled razdrapanih avstrijskih razmer — se pozivajo gg. trgovci na obisk predavanj. Prav posebno se poziva naše delavstvo, da tudi ono postane vsaj deloma deležno duševne svobode in izobrazbe, ki jo uživa omikanec. Vstop je brezplačen — ter se tudi prostovoljni prispevki ne bodo pobirali!

Odbit napad.

Koncem julija t. l. je potekla delavna pogodba, ki so jo imeli sklenjeno kemični delavci tvrde ing. Pavlin v Ljubljani. Posesnik tamošnje hirarične tovarne je obvestil strokovno organizacijo kemičnega delavstva, da je pripravljen skleniti novo pogodbo pod pogojem, da se odpravi aprovizacija v naturi, ki so jo do tedaj delavci, kot del svoje plače prejemali. Prejemanje aprovizacije v naturi naj bi se izpremenilo tako, da bi dobivali delavci nadalje kot nadomestilo zneske v gotovini. Ti zneski bi se imeli sklo-

piti s temeljno dnevno plačo. Razumemo, da so mnogi podjetniki za časa vojne bili primorani skrbeti za aproviziranje svojega delavstva, umevamo pa tudi stremeljenje podjetnikov po odpravi tega sistema. Toda uredbo plač, kakor si je bila to zamislila prizadeta tvrdka, delavstvo nikakor ni moglo vzeti na znanje. Od celote, ki je tvorila temeljno plačo z ono gotovino, katera je bila namišljena za nadomestek aprovizacije, je hotela tvrdka reducirati za 15%! Ko je prišlo do razprave, se je izkazalo, da ne zadene tvrdko toliko krivda, kakor »slavno zvezo industrijev«. Zveza industrijev je bil tisti faktor, ki je pritiskal na tvrdko, hoteč poskusiti že zdavnaj nameravano zniževanje plač. Razume se, da delavstvo ni šlo zvezi industrijev na limanice in da je najetela taka namera pri delavstvu na odločen odpor. In ker zastopnik zveze industrijev ni hotel razumevati težavnega položaja prizadetih delavcev, kojih plače so itak od daleč zaostajale za dejanskimi potrebami, ni delavstvu preostalo drugega, kakor, da se je oprijelo zadnjega sredstva ter je dne 1. avgusta stopilo enodružno v stavko. Do druge razprave je prišlo šele dne 15. septembra t. l. Zdi se, da je bilo zvezo industrijev malo sram in najbrže radi tega pri tej razpravi ni bilo zastopnika iste. Te razprave so se udeležili gospodje lastniki, od oddelka za socialno skrb g. dr. Mrak, za strokovno organizacijo poslanec Tokan, V. Rejc in še trije zakoniki iz tovarne kot zastopniki svojih tovarišev. Rezultat razprave je bil ta, da se je uredilo plačilno razmerje na novo in imajo delavci namesto skrajšanja svojih plač zaznamovati pridobitek za povprečno 12%. Na podlagi tega se je stavka prenehala in je delavstvo dne 16. septembra zopet korporativno nastopilo delo. Ako misli zveza industrijev reševati na tak način vprašanja tičočega se razmerja med delodajalci in delojemalci, kakor si je to zamislila v Ljubljani, tedaj ta organizacija ne bo v korist podjetnikom, ker jih prej pokopava kakor pa rešuje. Milo rečeno je to početje od strani zveze industrijev čisto navadna nesramnost. Da je mogoče vpričo naraščajoče draginje zahtevati od delavcev, da dopuščajo od svojih plač, dokazuje, da se ima pri zvezi industrijev opraviti z abnormnimi ljudmi.

Vsa čast delavstvu, ki se je ves čas stavke vedlo naravnost vzorno.

Kovinarjem na Jesenicah, Javorniku, Muti in Dobravi.

V najtežjih časih za delavstvo, pod težkimi okoliščinami vrši naša strokovna organizacija svojo človečansko dolžnost. Vihar nasprotnikov divja proti našim sklenjenim vrstam. Brezpogojna solidarnost in disciplina v naših vrstah nam je do danes varovala vse, kar smo v večletnem trdem boju priborili. Niti največjim in najbolj premetenim nakanam naskakajočega kapitalizma se do danes ni posrečilo omajati naše zaupanje v samega sebe. Naši uspehi niso bili sijajni, vendar čim slabši uspen smo odnesli iz mnogih bojev, ki smo jih bojevali, tem trše smo stisnili svojo pest in si obljubili, da se za prihodnji boj še bolj pripravimo. Ohranili smo si veselje do boja in voljo za zmago. To je naš kapital, s katerim hočemo v bodočnosti črpati uspehe.

Pozabiti pa ne smemo, da je tudi gospodarska ureditev naše organizacije

predpogoj dobrih uspehim. Organizacija brez močne denarne rezerve mora premnogokrat kloniti vrat, čeravno je bojni duh članstva na višini.

Naš kongres, ki se je vršil v februarju tega leta, se je zavedal, da ni mogoče ustvariti artiljerije brez kanonov. Zato je odločil, da se imajo prispevki zvišati, in sicer: I. razred 6 K, II. razred na 4 K, III. razred na 3 K in IV. razred na 1 K tedensko. Vse druge podružnice so sklep izvedle takoj, in danes že razmišljamo, na kakšen način še bolj dvignemo dohodke. Vašim podružnicam pa je kongres dovolil nekaj mesecev odloga. Sedaj pa, ko položaj zahteva od organizacije vedno večjih žrtev, je treba ta sklep brez odlaganja izvesti.

Centralni odbor, zavečajoč se svoje odgovornosti, je na svoji seji dne 14. t. m. sklenil pozvati naslovljene podružnice, da s 1. oktobrom t. l. t. j. z 41. tednom izvedejo ta sklep.

Moški delavci, ki zaslužijo več kot 48 kron na dan, pristopijo v prvi, oni, ki zaslužijo manj, na v drugi razred. Ženske v tretji in vajenci v četrti razred.

Kovinarji! Izvedimo ta sklep z geslom: »Izpraznimo gostilne, da si nabavimo artiljerijo!«

Tako je sklenil Vaš centralni odbor.

Centralno tajništvo O. D. K.

Pokojninsko zavarovanje zasebnih nameščencev.

Društvo zasebnega uradništva je imelo v pondeljek zvečer shod v „Mestnem domu“ ljubljanskem, kjer se je razpravljalo o pokojninskem zavarovanju zasebnih nameščencev.

Pokojninsko zavarovanje je bilo že v Avstriji nedostavno, dosti boljše tudi ni v zmislu nove uredbe, ki jo je izdalo ministrstvo za socialno skrb v Belgradu. V društvu zasebnega uradništva pa je nastal spor, ker zahtevajo nameščenci bank in zavarovalnic svoj lastni pokojninski zavod, ki pa v zmislu uredbe ni dopusten. Zavarovalni in bančni nameščenci bi imeli v svojem zavodu večje ugodnosti kakor pri splošnem pokojninskem zavodu. Pri tej zahtevi podpirajo najbrže nameščence banke in zavarovalnice, ker jih hočejo s tem priklopiti nase in jih tako prisiliti, da so mirni in tihi, kakor sužnji. Seveda je dobrotljivost le prazna, ker, če so banke tako naklonjene svojim uslužbencem, jih lahko tudi pri pokojninskem zavodu višje zavarujejo.

Pa tudi s socialno - političnega vidika je krivo, če bi se to zavarovanje cepilo. Zavarovanje je popolnoma nezadostno, zavarovanje pa potrebno za vse delovne sloje, ne samo za zasebno uradništvo. Če torej hočemo priboriti zadostno zavarovanje za zasebno uradništvo in tudi za vse drugo delavstvo, se moramo vsi delovni sloji strniti v močne organizacije ter sporedno in skupno izbojevali primerno zavarovanje za starost in onemoglost, to je splošno socialno zavarovanje. Uradniki sami ne bodo nič opravili, oziral se ne bo nihče nanje, če bodo hlapčevall meščanskim strankam. Pokojninsko zavarovanje je skupna zadeva vseh delovnih slojev in pravo zaslombo v boju za to bodo tudi zasebni uradniki dobili le v naših strokovnih organizacijah.

Absolutno pa mora stati uradništvo na stališču centralističnega pokojninskega zavarovanja ter si pogodbenim potom zagotoviti ugodnosti, ki jih nudijo banke

in zavarovalnice svojim nameščencem. Če bi banke te ugodnosti hotele odreči, bi bil to dokaz, da tiči za dobrodelnostjo drugačen zajec.

Na shodu se je govorilo tudi o Delavski zbornici. Na zadnji anketi pri vladi so se postavili zasebni uradniki na separatistično stališče ter niso hoteli sporazuma z našimi delavskimi zastopniki. Tudi to je bilo napačno. Zakaj, če imajo ti ljudje, ki so tudi le delavci, kje skupne interese z delavci, potem jih imajo v Delavski zbornici. Moralo bo pač priti do tega, da se bodo tudi zasebni uradniki zavedali, da so le — mezdni delavci kakor mi.

Vsem strokovnim organizacijam na znanje.

Tajništvo »Strokovne komisije za Slovenijo« je od oddelka za socialno skrb deželne uprave za Slovenijo prejelo nastopni odlok:

»Glasom začasnega taksnega zakona št. 259 ter pravilnika za izvrševanje določil o taksah št. 268 v »Uradnem listu« iz leta 1921 se plačuje v smislu tarifne postavke I, za vloge ali prošnje vobče ne glede na število in velikost pol taksa po 2 dinarja in za priloge v smislu tarifne postavke II., ki se dodajajo prošnjam, vlogam itd., na primer prepisi vlog o stavljenih zahtevah delavstva do podjetnika, taksa 50 par.

O tem se »Strokovna komisija za Slovenijo« obvešča s pripombo, da se morajo v zmislu člena I., točka 4, citiranega pravilnika vloge toliko časa zadržati nerešene, dokler se ne opremijo z zadostno takso.

Predpisana taksa se mora plačati tudi za brzojavno vlogo, in sicer mora pošiljatelj telegrama prilepiti kolek za brzojavko.

Resolucije in spomenice so proste takse.

Po naročilu pokrajinskega namestnika:

Višji komisar
dr. Mrak.

Tajništvo Strokovne komisije daje tem potom vsem strokovnim organizacijam na znanje predstojajoči odlok. Razume se, da se je strogo ravnati po njem, ker bi drugače razne prošnje ostale nerešene.

Ne moremo si kaj, da ne bi k temu odloku pripomnili, da nam noče iti v glavo kako pridejo strokovne organizacije do tega, da bi potom raznih taks vzdrževale oddelke za socialno skrb. Vsa stvar izgleda nekoliko »presocialna«.

Mezdna gibanja.

Maribor. Dne 14. septembra so stopili mizarski pomočniki ter strojni delavci v Mariboru vsled trdovratnosti mizarskih podjetnikov, ki ne puste ubogi delavski pari več živeti, v stavko. Tamkajšnje delavstvo je namreč stavilo za sedanjše čase jako skromne zahteve, a še te so bile skoro v celem obsegu odklonjene. Nudilo se je delavcem le nekaj malega, kar pa seveda nikakor niso mogli sprejeti in to še posebno sedaj ne, ko stoji zima pred vratmi in je treba nabaviti sedaj to sedaj drugo. Iz tega lahko razvidimo, kako ljubijo kapitalisti delavce, raje jih vidijo umirati poleg sebe, kakor da bi jim ponudili kosček kruha, katerega so seveda sami zaslužili. Zatorej pozivljamo vse mizarske pomočnike ter strojne delavce, da ne potujejo v Maribor za nobeno ceno, dokler stavka ni končana, kar bo objavljeno v časopisih.

Shodi.

Shodi pivovarniških delavcev v Ljubljani. V sredo dne 14. t. m. se je vršil izredni občni zbor in volitev odbora se je nadaljevala dne 21. septembra t. l. v gostilni Petan. V odbor so bili izvoljeni sledeči: Slivar Rudolf, predsednik; Kalan Jožef, namestnik; Presetnik Franc, blagajnik, in Brus Alojz, namestnik; Rozman Jožef, zapisnikar, Letnar Ivan, namestnik; Južina Franc, Bregar Primož, Završan Matevž, Dolničar Marija, Jakopin Mihael, Letnar Franc, odborniki; Bratina Maks, Kolarič Jožef in Rozman Jožef v kontrolo. V nedeljo pa se je vršil shod pri Novem svetu, na katerem je predsedoval sodr. Štern, pri katerem so podali posamezni funkcionarji odbora poročilo o dosedanjem delovanju podružnice pivovarniških delavcev. Blagajniško poročilo izkazuje za letošnje odposlano na centralo K 21.604,84 in v blagajni pa ostane K 7.397,54. Na shodu so poročali razni člani in objednem tudi narodni poslanec Tokan Ivan, ki je obrazložil položaj v Libojah na Štajerskem glede štrajka kemičnih delavcev, ki se je prejšnji teden končal z lepim uspehom. Namesto da se delavstvu skrajša plača za 15%, kakor je hotelo podjetje, so po 7 tedenski stavki pridobili še čez 10% poviška na plači. Ob pol 12. uri zaključil predsednik centrale shod.

Podružnica lesnih delavcev v Ljubljani. Ker polletni občni zbor v nedeljo dne 18. t. m. ni bil vsled slabe udeležbe sklepčen, se ga sklicuje ponovno na nedeljo dne 25. t. m. ob 9. uri dopoldne v prostorih male dvorane Mestnega doma, z istim dnevnim redom. To pot bo sklepčen ne oziraje se na število članov.

Celje. V nedeljo, dne 25. septembra, ob 9. uri dopoldne se bo vršil shod stavbinskih delavcev v Celju v gostilni Zeleni travnik. Dnevni red: 1. Čitanje novih pravil. 2. Stavbinska organizacija in njene naloge. 3. Socijalna zakonodaja. 4. Volitev odbora podružnice Celje.

Shod mlinarjev v Mariboru. V nedeljo dne 24. septembra se bo vršil ob 9. uri dopoldne v Delavskem domu shod mlinarjev v Mariboru, na katerem se bo poročalo o pogajanjih pri pokrajinski vladi dne 21. septembra t. l. v Ljubljani. Člani naj prinese članske izkaznice in knjižice s seboj na zborovanje. Vsi mlinarji udeležite se shoda!

Ustanovni občni zbor Unije stavbinskih delavcev za Slovenijo v Mariboru. V nedeljo, dne 11. septembra se je vršil shod stavbinskih delavcev v Ljudskem domu v Mariboru, ki ga je sklicala nova centrala iz Celja. Shod je otvoril centralni predsednik sodr. Zebič Valentin iz Celja, poročal pa je sodr. Leskošek. Po podanem referatu se je izvolil pripravljalni odbor in sicer: 1. Kramberger Simon, predsednik; 2. Völker Mihael, zapisnikar; 3. Lešnik Avgust, blagajnik; 4. Stanec Peter. 5. Peršak Josip, preglednik; 6. Lasko Ivan, 7. Ramer Jurij, odborniki. — Po prečitani pravil Unije stavbinskih delavcev se je vpisalo takoj 250 članov, ki so v znak protesta izjavili, da ne marajo več biti v komunističnem Osrednjem društvu stavbinskih delavcev. Zbor odobrava ustanovitev centrale v Celju ter obljublja jo zvesto podpirati. — Zbor je nadzorovala policijska oblast.

Milanov vrh. Dne 14. avgusta se je vršil društven shod obenem z občnim zborom lesnega delavstva. Poročal je s. Bradeško iz Ljubljane, ki je v jedrnatih besedah orisal gmotni položaj delavstva ter krizo lesne industrije. Pozivljal je nav-

zoče, da se organizirajo do zadnjega, ker le potem bo zmaga delavstva nad kapitalisti mogoča. H koncu se je izvolil nov odbor, kateremu želimo najboljše uspehe. Naša želja bi bila, da nas govorniki večkrat obiščejo v naših zapuščenih šumah ter nas nekoliko požive, ker le tako bo mogoče napredek na strokovnem kakor tudi na političnem in gospodarskem polju. Živele strokovne organizacije!

Razno.

Volitve v obrtno sodišče ljubljansko so za naše strokovne organizacije ugodno iztekale. V mali obrti so dobili naši kandidati skoro vse glasove, v veliki obrti pa veliko večino. Uradno pa rezultat volitev še ni objavljen.

Jesenice. Član narodno-socijalistične organizacije, g. Ignacij Koritnik, je trosil po Jesenicah razne izmišljotine proti našemu sodru Martinu Jeranu. Ker so te razne obdolžitve padle tudi na javnih shodih, je pozvala naša kovinarska organizacija s. Jerana, da citira g. Koritnika pred sodišče. Sedaj je sodna razprava končana; s. Jeran je in z njim tudi naša organizacija dobila sijajno zadoščenje. Gosp. Koritnik je bil obsojen in mora plačati vse sodnijske stroške. — Laž ima kratke noge.

Narodna banka SHS izkazuje dne 8. septembra: novčаницe v prometu znašajo 4.287.234,145 dinarjev (+ 93.677.655), kovinska podlaga 433.749.747,24 dinarjev (— 6.072.732,78). posojila, ki jih je dala banka, 367.932.478,28 d. (+ 50.038.916,09), številke v oklepajih pomenijo izpremembe od 1. do 8. septembra. Po tem izkazu vidimo, da se je število novčanic v prometu precej pomnožilo, a kovinska podlaga se je zmanjšala. — Tudi vzrok padanja naše valute!

Nova steklarna. Ministrstvo za trgovino in industrijo je dovolilo osnovanje nove tvornice za steklo v Belgradu.

Carinski dohodki v letošnji proračunski dobi znašajo 786.312,718,24 dinarjev v srebru.

Koliko je živine v Jugoslaviji? Po zadnjem šteju imamo v Jugoslaviji 1 milijon 458.000 konj in mul, vrednih 11.664 milijonov kron; 5.496.000 glav goveje živine, vredne 21.984 milijonov kron; 4.549.000 svinj, vrednih 9698 milijonov kron; 2 milijona 448.000 ovac in koz, vrednih 489 milijonov kron. Celokupna vrednost vse živine znaša 46 milijard 278 milijonov 600 tisoč kron.

Lesene hiše na dunajskem seimu so zbudile pozornost vseh obiskovalcev cele Evrope. Ministrstvo za socialno politiko je poslalo enega načelnika na Dunaj, da si ogleda vzorce teh hiš, ki so razstavljene na seimu. In če so za naše razmere primerne in dobre, bo zahtevala vlada od Avstrije, da nam pošlje večje število teh hiš kot vojno odškodnino.

Nezaposlenost na Angleškem narašča. Po zadnjih uradnih izvidih je popolnih nezaposlencev 1.527.000, 400.000 delavcev dela tri dni na teden. Angleška vlada misli to težko gospodarsko vprašanje rešiti na ta način, da bo dovolila velike kredite tistim občinam, ki bi hotele pričeti z javnimi deli, pri katerih bi se uporabljali nezaposleni delavci.

Manganova in železna ruda v okolici Bitolja. Listi poročajo, da je pred kratkim izsledil g. Ilija Gjorgjević, kavarnar iz Beograda, v okolici Bitolja večja ležišča manganove in železne rude. — Kakor znano, je ministrstvo za rude dovolilo, da sme vsakdo, kdor hoče, iskati rude.

Na ljubljanskem mestnem magistratu imamo obrtni referat (obrotno oblast), katera sprejema od inspekcije dela v Ljubljani pritožbe zoper kršenje obrtnega reda, prekoračenje delovnega časa in nočnega dela. Toda ljubljanski „Amtsschimmel“ le površno preišče razne pritožbe zoper prestopke obrtnega reda in obstoječih odredb. Junija meseca tega leta je romana na obrtni referat neka pritožba podpisana s 36. pričami, katere so strokovno dognale, da se je res izvršilo kršenje obstoječe naredbe o prepovedi nočnega dela. „Amtsschimmel“ je potreboval 73 dni, da je odgovoril in sicer tako, da so podpisane priče bile zbrisane s papirja, ter se jih ni nič vpoštevalo, še manj pa zaslišalo. Tozadevne preiskave pri mestnem magistratu ljubljanskem niso dovele do kazenskega postopanja, „ker se kršitev naredbe o nočnem delu baje ni faktično ugotovila.“ Kaj pa je bilo v resnici, ne vemo! Prič je bilo 36, pa niso bile popršane, ali je res bilo takrat ponoči delano ali ne! K temu ni potreba komentarja. Za bodoče pa bomo bolj pazili na zg. okrog ščitenja zakonov in naredb! Dela naj se pravilno in popolnoma nepristransko zoper vse osebe, naj si bodo katerekoli! Fraksa nas uči, da delavski sloj, če stori še tak majhen pregrešek, ne more ubežati roki pravde, zato zahtevamo isto za vsakega posameznega delodajalca ne glede na to, kateri stranki da pripada in koliko premoženja da ima!

Ruski agronom Carin je iznašel nov način za pečenje kruha. Carin uporablja pri svoji metodi nezmlato zrno, ki ga samo v vodi zmehča in potem zgnete iz takega zrnja testo. Poročajo, da je kruh iz Carinovega testa za 50% redilnejši kot navaden kruh. Tak kruh so v zapadni Evropi in zlasti v Nemčiji sicer že prej poznali in priporočali, vendar pa se ni mogel udomačiti, ker je za naše dekadentne želodce pretežak, dasi ne more škoditi in je celo izvrstno preprosto zdravilo za marsikatero bolezen, ki nastanejo radi slabe prebave.

Zahvale.

Podpisana se zahvaljujeva za podporo, ki sta jo prejela ob boleznih od delavstva tovarne Union v Ljubljani in sicer v znesku K 589 (Jenko) in K 560 (Planinc) najsrčneje vsem darovalcem. — **Jenko Anton. Planinc Jožef.**

Črna-Žerjav. Nadpazniku g. Govejšku, ki je dobrohotno nabral in mi izročil ob času moje bolezni znesek K 130 in vsem tovarišem darovalcem izrekam tem potom najiskrenejšo zahvalo. — **Krebs Franc.**

Izdajatelj in odgovorni urednik

IVAN TOKAN

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Sprejemem takoj več dobrih in treznih

usnjarskih pomočnikov.

Za stanovanje preskrbljeno.

Tovarna usnja Aleks Podvinec, Radeče pri Zidanmostu.